

WYNIKI BADANIA STRUKTURY GOSPODARSTW ROLNYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W 2013 R.

- Według siedziby użytkownika,
- Dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych

Wrocław, październik 2014 r.

Źródło danych stanowiły:

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników badania struktury gospodarstw rolnych (formularz R-SGR), które przeprowadzono w dniach 1 czerwca - 8 lipca 2013 roku.

Dniem referencyjnym badania był 1 czerwca 2013 r. Należy jednak zaznaczyć, że część danych (działalność inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym (działalność inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym i udział przychodów z tej działalności w ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego, przeznaczenie końcowej produkcji rolniczej, struktura dochodów gospodarstwa domowego, stała aktywność ekonomiczna, zużycie nawozów) dotyczyła okresu 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, czyli okresu od 2 czerwca 2012 r. do 1 czerwca 2013 r.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa rolne osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz wylosowaną próbę gospodarstw indywidualnych.

Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych

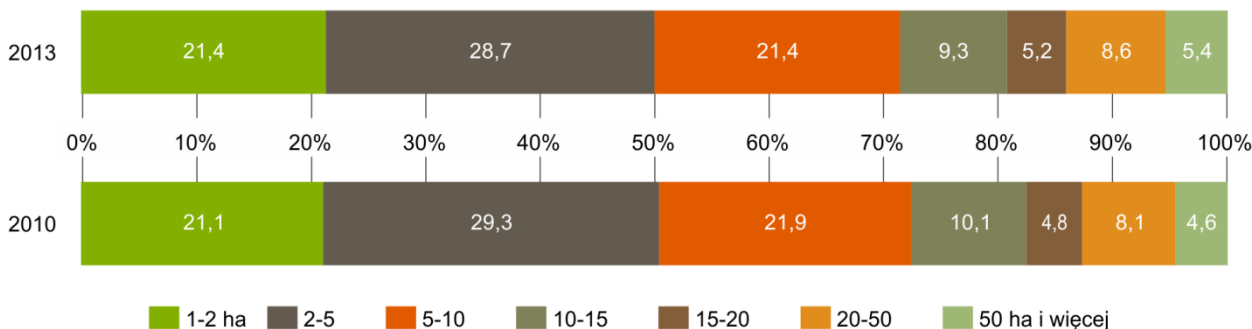
Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że w 2013 r. w województwie dolnośląskim było 58,4 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR. W ciągu ostatnich trzech lat liczba gospodarstw systematycznie zmniejszała się i w porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. była mniejsza o 3,3%. Największą dynamikę spadku zanotowano w gospodarstwach o powierzchni 10-15 ha (spadek o 10,6%) oraz 5-10 ha (o 5,7%) i 2-5 ha (o 5,6%). Najbardziej wzrosła liczba gospodarstw największych, o powierzchni 50 ha i więcej – o 14,4%. Wiąże się to z likwidacją małych obszarowo gospodarstw indywidualnych. W 2013 r. z ogólnej liczby gospodarstw rolnych 99,2% stanowiły gospodarstwa indywidualne.

Tabl. 1. Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup użytków rolnych

Lata	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych							
	ogółem	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-50	50 ha i więcej
Ogółem w tys.								
2010	60,4	12,8	17,7	13,3	6,1	2,9	4,9	2,8
2013	58,4	12,5	16,7	12,5	5,4	3,0	5,0	3,2
2010 = 100								
2013	96,6	97,9	94,4	94,3	89,4	103,0	103,0	114,4
w tym gospodarstwa indywidualne w tys.								
2010	59,9	12,7	17,7	13,2	6,1	2,9	4,8	2,4
2013	58,0	12,5	16,7	12,5	5,4	3,0	5,0	2,9
2010 = 100								
2013	96,7	97,8	94,4	94,4	89,4	103,2	103,0	118,6

Gospodarstwa rolne podlegają ciągłym przemianom strukturalnym, a zachodzące zmiany mają swoje odzwierciedlenie w strukturze gospodarstw rolnych, która w ciągu trzech lat uległa niewielkiej poprawie, tj. udział gospodarstw rolnych od 1-10 ha UR zmniejszył się 0,9 p. proc., w tym udział gospodarstw o powierzchni 2-5 ha UR o 0,7 p. proc., a zwiększył się udział gospodarstw największych (odsetek gospodarstw o powierzchni 20 ha UR i więcej o 1,4 p. proc.), w tym o powierzchni 50 ha UR i więcej o 0,8 p. proc.

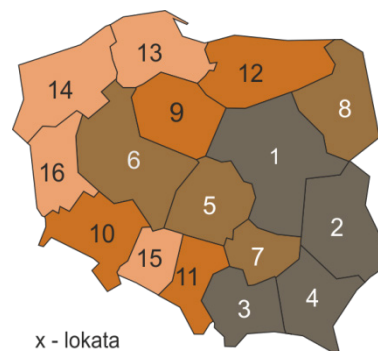
Struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych UR

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przestrzenne najczęściej gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha zanotowano w województwach: mazowieckim – 15,0% ogółu w kraju, lubelskim – 12,4% i małopolskim – 9,8%. Województwo dolnośląskie należało do województw o średniej ilości gospodarstw rolnych (III grupa) i zajęło 10. lokatę z udziałem – 4,2%.

Rys. 1. Struktura gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2013 r. – lokaty województw

Lokata	Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw w tys.	Polska = =100,0
x	Polska	1394,6	100,0
1	mazowieckie	208,5	15,0
2	lubelskie	173,4	12,4
3	małopolskie	136,8	9,8
4	podkarpackie	129,9	9,3
5	łódzkie	125,8	9,0
6	wielkopolskie	119,0	8,5
7	świętokrzyskie	88,4	6,3
8	podlaskie	77,6	5,6
9	kujawsko-pomorskie	63,9	4,6
10	dolnośląskie	58,4	4,2
11	śląskie	56,8	4,1
12	warmińsko-mazurskie	41,2	3,0
13	pomorskie	39,2	2,8
14	zachodniopomorskie	28,6	2,1
15	opolskie	26,2	1,9
16	lubuskie	20,6	1,5

x - lokata

I grupa: 9,3-15,0%, **II grupa:** 5,6-9,0%,
III grupa: 3,0-4,6%, **IV grupa:** 1,5-2,8%

Wyniki badania wykazały, że ponad połowa (30,7 tys. osób, tj. 52,6% ogółu) osób kierujących gospodarstwami rolnymi o powierzchni 1 ha UR posiadała wykształcenie rolnicze, w tym prawie co czwarta osoba kierująca miała ukończony kurs rolniczy. Osoby prowadzące gospodarstwa rolne 21 lat i więcej stanowiły 40,8%, natomiast co trzecia osoba kierująca miała staż pracy wynoszący od 11 do 20 lat.

Gospodarstwa, w których udział przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług z działalności gospodarczej innej niż rolnicza w ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego wynosił więcej niż 50% lat było 0,5 tys. i stanowiły one zaledwie 0,9% ogółu gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR.

Co dziesiąte gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 1 ha UR to gospodarstwo, w którym wartość sprzedaży bezpośredniej konsumentom wynosiła więcej niż 50% wartości ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego.

Gospodarstw, w których prowadzona była zarobkowa działalność gospodarcza inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym w zakresie agroturystyki było 454, akwakultury – 121, a rękodzieła – 110.

Gospodarstwa rolne prowadzące sprzedaż własnych produktów rolnych w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie stanowiły 76,4% ogółu gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR.

Użytkowanie gruntów

Aktualny układ zagospodarowania przestrzeni województwa dolnośląskiego pokazuje przede wszystkim strukturą użytkowania gruntów. W porównaniu do 2010 r. zmniejszyła się powierzchnia ogólna gruntów należących do gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR natomiast zwiększyła się powierzchnia użytków rolnych. W 2013 r. użytki rolne znajdowały się w 58,4 tys. gospodarstwach i zajmowały powierzchnię 922,0 tys. ha i w porównaniu do stanu z 2010 r. było to odpowiednio o 3,4% mniej i o 0,4% więcej.

Tabl. 2. Liczba gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR oraz struktura ich użytkowania

Lata	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne								Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w tym w dobrej kulturze						uprawy trwałe		
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe			
w tys.											
2010.....	60,4	60,4	60,3	49,8	6,4	11,2	33,7	7,2	6,2	13,7	46,4
2013.....	58,4	58,4	58,3	48,2	3,3	10,3	32,5	5,1	4,7	11,6	46,9
2010=100											
2013.....	96,6	96,6	96,8	96,8	51,2	92,6	96,4	70,4	75,3	84,6	101,1

W ciągu trzech lat areał użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej zwiększył się z 896,3 tys. ha do 908,3 tys. ha, tj. o 1,3%.

Tabl. 3. Powierzchnia gruntów gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR oraz struktura ich użytkowania

Lata	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne								Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w tym w dobrej kulturze						uprawy trwałe		
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe			
w tys. ha											
2010.....	990,8	918,5	896,3	715,3	29,6	1,5	113,9	25,7	10,2	30,4	41,9
2013.....	974,7	922,0	908,3	729,3	26,4	1,3	117,4	25,6	8,3	18,9	33,8
2010=100											
2013.....	98,4	100,4	101,3	101,9	89,2	83,0	103,1	99,9	81,6	62,2	80,6
w odsetkach według rodzaju użytków											
2010.....	100,0	92,7	90,5	72,2	3,0	0,2	11,5	2,6	1,0	3,1	4,2
2013.....	100,0	94,6	93,2	74,8	2,7	0,1	12,0	2,6	0,9	1,9	3,5

Przeciętna powierzchnia UR w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR wyniosła 15,78 ha (dla porównania w kraju 10,45 ha).

Średnio na 1 gospodarstwo rolne przypadało 15,57 ha UR utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej, tj. o 0,69 ha więcej niż w 2010 r.

W ogólnej powierzchni użytków rolnych grunty pod zasiewami zajmowały 729,3 tys. ha, tj. 74,8% powierzchni ogółem. Liczba gospodarstw posiadająca grunty pod zasiewami wynosiła 48,2 tys., a średnia powierzchnia gruntów pod zasiewami przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wynosiła 15,12 ha.

Łąki i pastwiska trwałe zajmowały w województwie 143,1 tys. ha, co stanowiło 15,5% użytków rolnych. Średnia powierzchnia łąk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 1 ha UR wynosiła 3,61 ha i była o 1,45 ha niższa od przeciętnej powierzchni pastwisk trwałych. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosiła 18,9 tys. ha i w porównaniu do 2010 r. było to mniej o 37,8%.

Tabl. 4. Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha UR

Lata	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne								Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w tym w dobrej kulturze						uprawy trwałe		
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe			
w ha											
2010.....	16,39	15,20	14,88	14,35	4,63	0,14	3,38	3,56	1,64	2,21	0,90
2013.....	16,68	15,78	15,57	15,12	8,06	0,12	3,61	5,06	1,77	1,63	0,72
różnica między rokiem 2013 a 2010 w ha											
2013.....	0,29	0,58	0,69	0,77	3,43	-0,02	0,23	1,50	0,13	-0,58	-0,18

Obok gospodarstw posiadających użytki rolne oraz lasy i grunty leśne w strukturze użytkowania ziemi wyodrębnią się również pozostałe grunty, do których zalicza się między innymi grunty pod zabudowaniami, podwórza czy nieużytki. W województwie dolnośląskim zanotowano 33,8 tys. ha takich gruntów, tj. blisko 20% mniej niż przed 3 lata.

Powierzchnia zasiewów

Badanie struktury gospodarstw rolnych w 2013 r. w porównaniu do 2010 r. wykazało, że w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR wystąpiły następujące zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw:

- zwiększenie udziału powierzchni zasiewów zboża ogółem (o 0,6 p. proc.),
- wzrost udziału przemysłowych (o 0,4 p. proc.), w tym zwiększenie udziału uprawy rzepaku i rzepiku (o 0,8 p. proc.),
- zmniejszenie udziału uprawy ziemniaków (o 0,5 p. proc.),
- ograniczenie zasiewów buraków cukrowych oraz pozostałych upraw (po 0,3 p. proc.),
- zmniejszenie udziału uprawy strączkowych jadalnych (o 0,2 p. proc.),
- ograniczenie udziału warzyw gruntowych (o 0,1 p. proc.).

Tabl. 5. Liczba gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup upraw

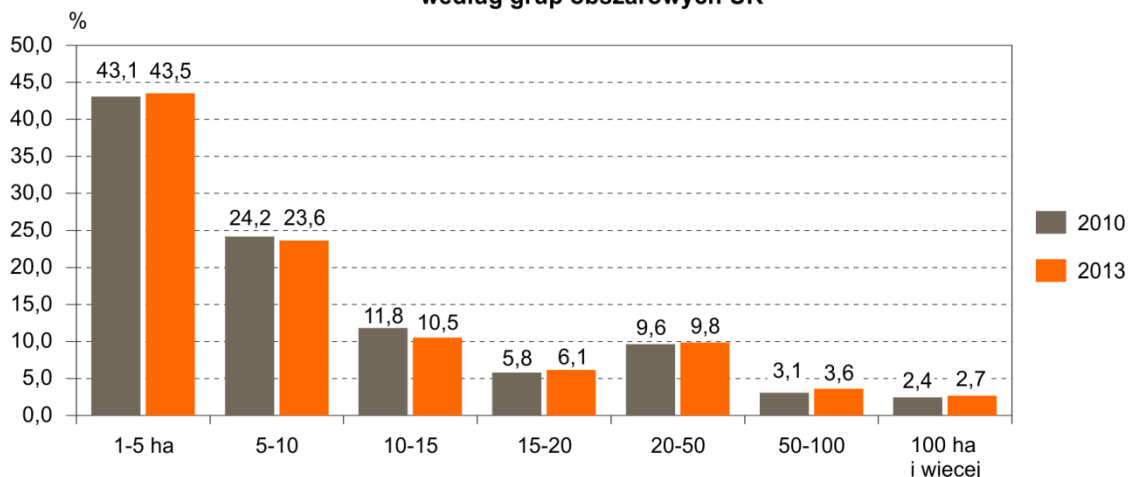
Wyszczególnienie	2010	2013	2010	2013
	liczba gospodarstw w tys.		powierzchnia w tys. ha	
Zasiewy	49,8	48,2	715,3	729,3
zboża ogółem ^a	45,8	45,1	507,6	522,4
strączkowe jadalne.....	0,6	0,3	2,6	1,2
ziemniaki.....	20,9	14,6	22,4	19,2
przemysłowe	13,2	13,8	147,0	152,9
w tym:				
buraki cukrowe.....	2,6	2,3	19,0	17,2
rzepak i rzepik.....	11,8	12,9	127,1	135,4
warzywa gruntowe	2,0	1,5	6,0	4,8
pozostałe	x	x	29,7	28,8

a Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

Powierzchnia uprawy zbóż w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR w województwie dolnośląskim w 2013 r. wynosiła 522,4 tys. ha i stanowiła 71,6% ogólnej powierzchni pod zasiewami. Zboża uprawiało 45,1 tys. gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia uprawy zbóż w tego typu gospodarstwach wynosiła 11,59 ha (dla porównania w kraju wynosiła 6,78 ha).

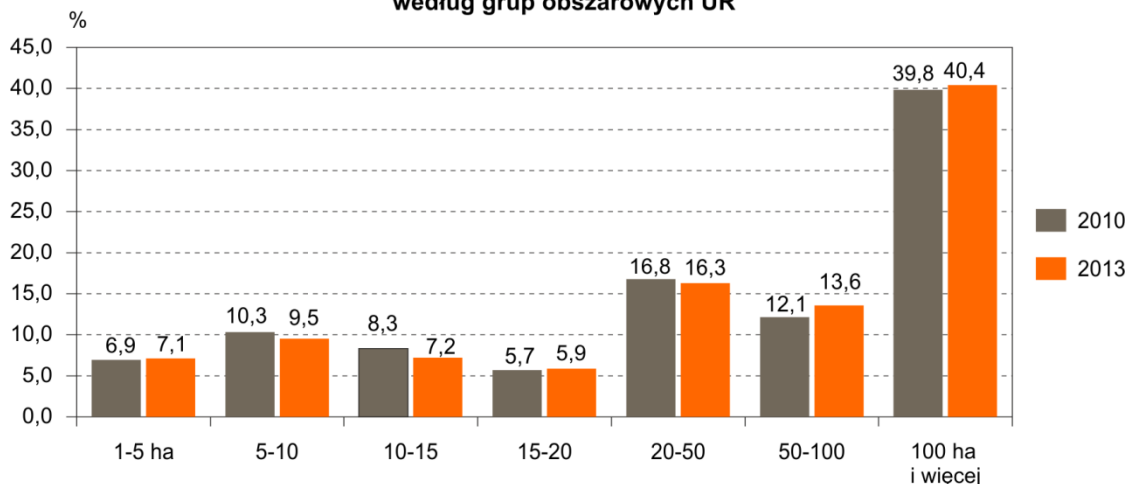
Uprawą zbóż zajmowały się głównie gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha użytków rolnych. Stanowiły one 43,5% ogólnej liczby gospodarstw uprawiających zboża ale powierzchnia uprawy w tych gospodarstwach stanowiła tylko 7,1% ogólnej powierzchni zasiewów zbóż. Udział gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej wynosił 2,7%, a udział powierzchni zasiewów zbóż w tej grupie wynosił 40,4%.

Struktura liczby gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR uprawiających zboża według grup obszarowych UR

Biorąc pod uwagę powierzchnię uprawy zbóż według skali uprawy można stwierdzić, że odsetek powierzchni uprawy wzrastał wraz ze wzrostem areалу uprawy.

Struktura powierzchni uprawy zbóż w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup obszarowych UR

Największe gospodarstwa uprawiające zboża znajdują się w województwie zachodniopomorskim, gdzie przeciętnie na 1 gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 1 ha UR przypadało blisko 20 ha uprawy zbóż. Województwo dolnośląskie zajęło 6. lokatę.

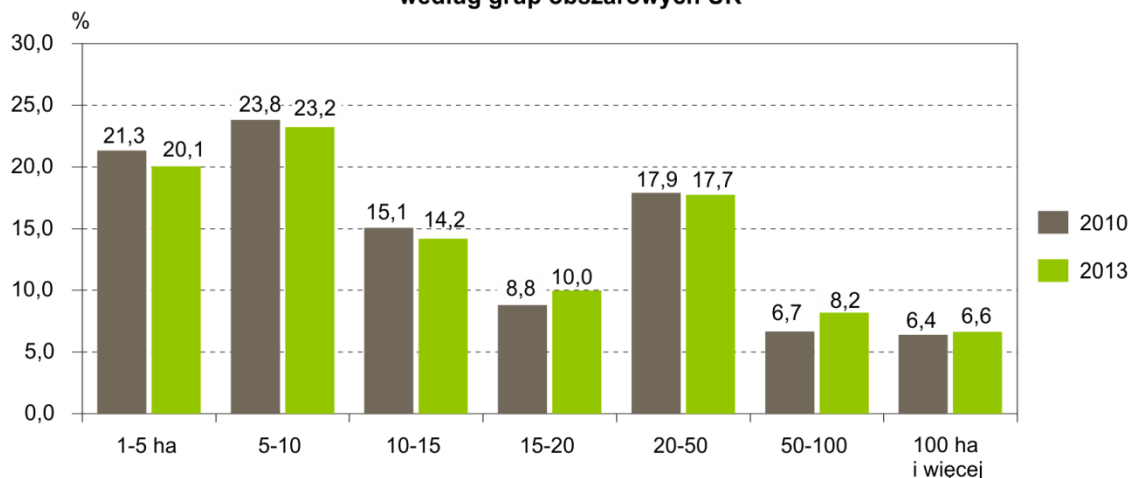
W województwie dolnośląskim uprawa roślin strączkowych jadalnych była słabo rozwinięta, w 2013 r. powierzchnia uprawy tego gatunku zajmowała zaledwie 1,2 tys. ha i w porównaniu do 2010 r. było to mniej o 51,8%. Największy odsetek gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR zajmujących się uprawą strączkowych jadalnych zanotowano w gospodarstwach o areale 1-5 ha UR (37,7%), w których uprawiano zaledwie 3,8% ogólnej powierzchni. Przeciętna powierzchnia uprawy tego gatunku wynosiła 4,73 ha (w 2010 r. 4,35 ha).

Powierzchnia uprawy ziemniaków wynosiła 19,2 tys. ha (w 2010 r. 22,4 tys. ha), a ich uprawą zajmowało się 14,6 tys. gospodarstw (20,9 tys.). W ciągu trzech lat powierzchnia uprawy ziemniaków zmniejszyła się o 14,2%, a liczba gospodarstw prowadzących ich uprawę o ponad 30%. Uprawą ziemniaków zajmowały się głównie gospodarstwa małe o powierzchni użytków rolnych 1-5 ha, które stanowiły 35,2% ogólnej liczby gospodarstw zajmujących się tą uprawą. Ta grupa gospodarstw uprawiała 6,7% ogólnego areálu ziemniaków, na 1 gospodarstwo rolne w tej grupie obszarowej przypadało 0,25 ha tej uprawy. Gospodarstwa największe o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych stanowiły zaledwie 4,3% ogółu gospodarstw uprawiających ziemniaki, a posiadały 46,3% ogólnej powierzchni tej uprawy.

Areál upraw przemysłowych wynosił 152,9 tys. ha i stanowił znaczący udział w strukturze zasiewów województwa dolnośląskiego (21,0%). Pod względem powierzchni roślin przemysłowych dolnośląskie na tle innych

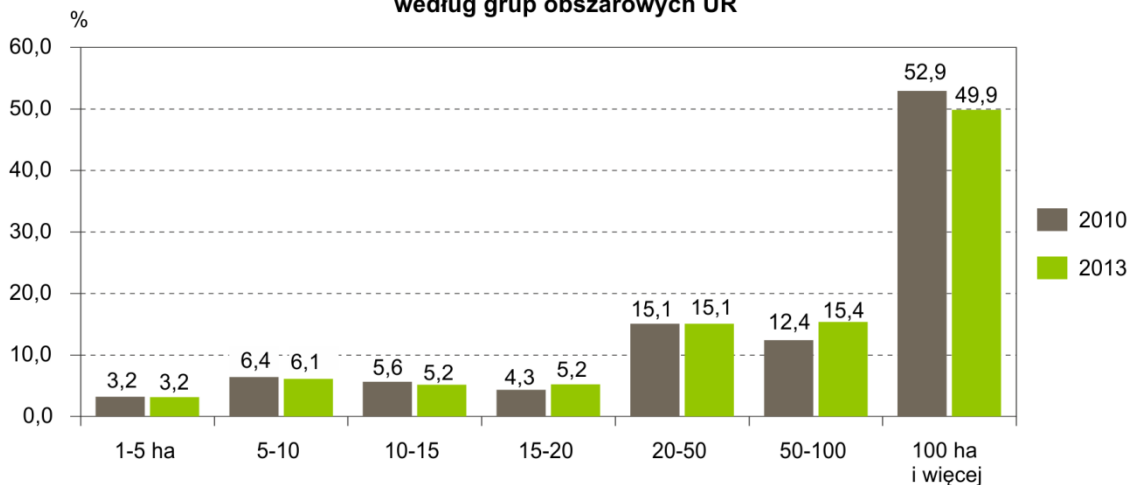
województw lokowało się na 1. miejscu, przy 13,5% udziale powierzchni przemysłowych w kraju. Uprawą roślin przemysłowych zajmowało się 13,8 tys. gospodarstw, a średnio na 1 gospodarstwo przypadało 11,06 ha tych upraw.

Struktura liczby gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR uprawiających przemysłowe według grup obszarowych UR

Uprawy przemysłowe występowały głównie w gospodarstwach o powierzchni powyżej 5 ha użytków rolnych, tj. w grupie 5-10 ha (23,2%) i w przedziale 20 ha i więcej (32,6%). Ich udział w powierzchni uprawy wynosił odpowiednio 6,1% i 80,3%.

Struktura powierzchni uprawy przemysłowych w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup obszarowych UR

W województwie dolnośląskim w grupie roślin przemysłowych największy udział (88,6%) miała uprawa rzepaku i rzepiku. Zasiwy rzepaku wyniosły 135,4 tys. ha i prowadzone były przez 12,9 tys. gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia uprawy w tych gospodarstwach wynosiła 10,51 ha (podobnie jak w kraju – 10,43 ha). W ciągu 3 lat w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR powierzchnia zasiewów zwiększyła się o 6,6%.

Rzepak i rzepik uprawiały głównie gospodarstwa duże, o powierzchni powyżej 20 ha użytków rolnych. W tej grupie było 4,3 tys. gospodarstw, tj. 33,2% ogółu uprawiających rzepak, które uprawiały 107,8 tys. ha, tj. 79,7% ogólnej powierzchni uprawy tego gatunku.

Województwo dolnośląskie w 2013 r. zajmowało 1. lokatę (14,7%) w powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku.

Drugą pod względem udziału w ogólnej powierzchni upraw przemysłowych były buraki cukrowe. W 2013 r. buraki cukrowe uprawiane były wyłącznie w gospodarstwach rolnych o areale wyższym niż 1 ha UR i w porównaniu do danych z PSR 2010 powierzchnia uprawy tego gatunku zmniejszyła się o 9,6%. Buraki cukrowe uprawiano w 2,3 tys. gospodarstw, przy czym gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha użytków rolnych, które stanowiły 69,7% ogółu

gospodarstw produkujących buraki, uprawiały je na 92,9% ogólnej powierzchni. Średnio na 1 gospodarstwo zajmujące się tą uprawą przypadało 7,43 ha buraków cukrowych (w kraju – 4,71 ha). Gospodarstwa o powierzchni 50 ha i więcej UR stanowiły 23,6% ogółu uprawiających buraki, a ich udział w ogólnej powierzchni uprawy tego gatunku stanowił 69,5%.

Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR w województwie dolnośląskim wynosiła 4,8 tys. ha i w porównaniu do 2010 r. była niższa o 20,7%. Najwięcej warzyw uprawianych było w gospodarstwach o areale 50 ha i więcej użytków rolnych – 72,8% ogólnej ich powierzchni, a udział gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw gruntowych w tej grupie obszarowej wynosił 7,1%.

Zwierzęta gospodarskie

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych (BSGR) w 2013 r., w województwie dolnośląskim wykazało, że 22,5 tys. gospodarstw rolnych o areale powyżej 1 ha UR prowadziło hodowlę zwierząt gospodarskich (m.in. bydła, trzody chlewnej, owiec, koni, drobiu i innych).

W województwie na 1 gospodarstwo rolne w 2013 r. przeciętnie przypadało:

- bydła – 1,9 szt.,
- trzody chlewnej – 3,4 szt.,
- owiec i koni – po 0,2 szt.,
- kóz – 0,1 szt.,
- drobiu kurzego – 53,8 szt.

Tabl. 6. Liczba gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR prowadzących hodowlę zwierząt gospodarskich oraz pogłowie zwierząt

Wyszczególnienie	2010	2013	2010	2013
	liczba gospodarstw w tys.		pogłowie w tys. szt.	
Bydło	9,0	7,2	108,6	112,2
Trzoda chlewna	9,2	6,0	277,7	199,2
Owce	0,6	0,4	12,9	12,9
Kozy	0,9	0,5	5,8	3,6
Konie	2,5	2,2	10,5	9,2
Drób kurzy	18,7	16,4	4160,3	3125,5

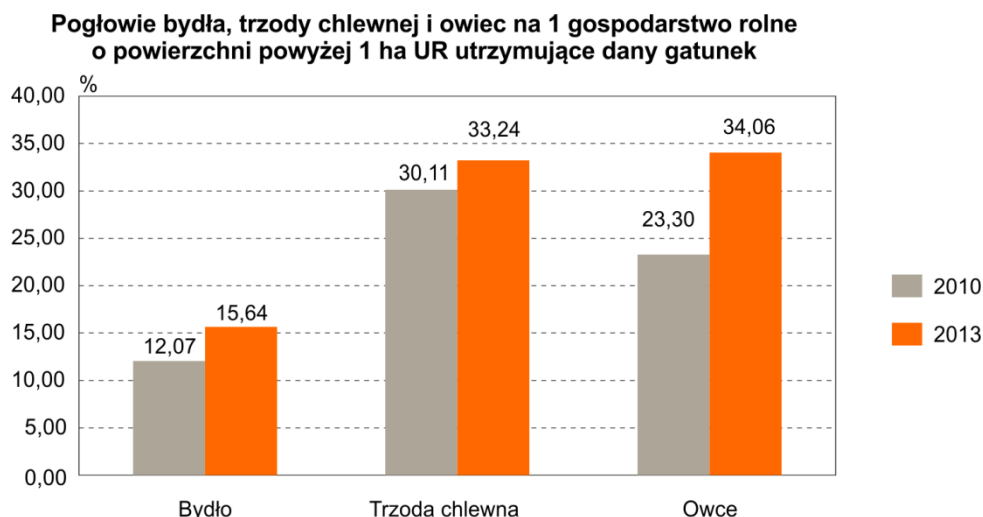
W 2013 r. chów i hodowlę bydła prowadziło 7,2 tys. gospodarstw rolnych (o 20,3% mniej niż w 2010 r.) posiadających 112,2 tys. szt. bydła (o 3,3% więcej niż 2010 r.).

Najliczniejsza grupa gospodarstw posiadających bydło (24,6%) należała do gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 5-10 ha (o prawie 28% mniej niż w 2010 r.), w których znajdowało się 8,1% pogłowia bydła w województwie (o ponad 11% mniej niż w 2010 r.). Gospodarstwa duże, powyżej 50 ha i więcej UR, posiadały 47,6% ogólnego stada, a udział tych gospodarstw w ogólnej liczbie posiadających bydło wynosił tylko 8,8%. W gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR utrzymywanych było 45,1 tys. krów, tj. o 3,0% mniej niż w 2010 r.

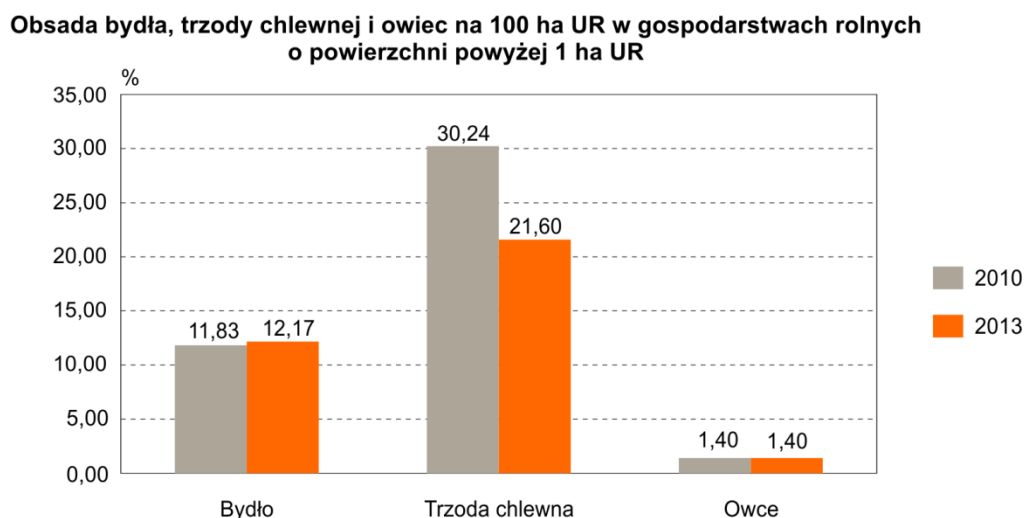
W gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR (6,0 tys.) utrzymywano 199,2 tys. szt. pogłowia trzody chlewnej i w porównaniu do 2010 r. liczba tych gospodarstw zmniejszyła się – o 35,0%, a pogłowie opisywanych zwierząt – o 28,3%. Gospodarstw prowadzących hodowlę loch było 3,5 tys. (tj. mniej o 37,4% niż w 2010 r.) i utrzymywały 25,8 tys. szt. pogłowia (mniej o 29,0%).

Gospodarstw rolnych zajmujących się chowem owiec było 0,4 tys., natomiast pogłowie owiec w tych gospodarstwach utrzymywało się na poziomie 12,9 tys. szt. W porównaniu do 2010 r. odnotowano spadek liczby tych gospodarstw o ponad 30% przy jednoczesnym wzroście pogłowia owiec o prawie 1%.

W 2013 r. w województwie dolnośląskim na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie przypadało 15,64 szt. bydła, 33,24 szt. trzody chlewnej, 34,06 szt. owiec i w porównaniu do roku 2010 r. zwiększyła się odpowiednio o: 3,58 szt., 3,13 szt., 10,77 szt.

Analizując stan pogłowia poszczególnych gatunków zwierząt w przeliczeniu na 100 ha UR można stwierdzić, że w ciągu 3 lat znacznie zmniejszyła się obsada trzody chlewnej (o 8,64 szt.), obsada bydła zwiększyła się o 0,34 szt. natomiast obsada owiec pozostała na niezmiennym poziomie.

Liczba gospodarstw rolnych, o powierzchni powyżej 1 ha UR, hodujących kozy wyniosła 0,5 tys., w relacji do 2010 r. zmniejszyła się o blisko połowę. Pogłowie kóz w tych gospodarstwach utrzymywane było na poziomie 3,6 tys. szt., zaś jego pogłowie w porównaniu do 2010 r. zmniejszyło się o prawie 40%.

Gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR zajmujących się hodowlą koni było 2,2 tys. i utrzymywały 9,2 tys. tych zwierząt. W porównaniu do 2010 r., omawianych gospodarstw ubyło o blisko 15%, a pogłowie koni utrzymywanych przez te gospodarstwa zmniejszyło się o 12,1%.

Ciągniki rolnicze

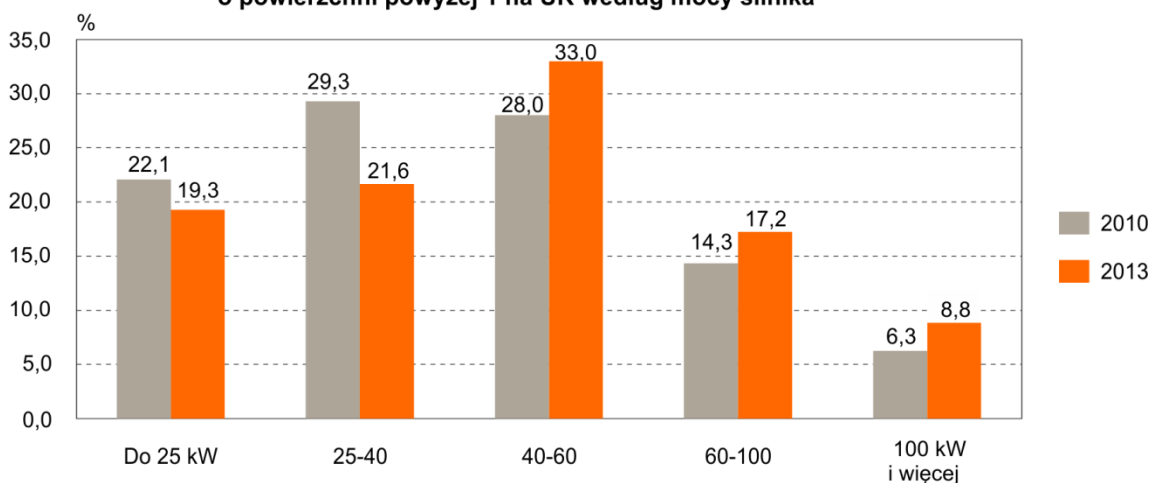
Według wyników badania struktury gospodarstw rolnych w 2013 r. na terenie województwa dolnośląskiego spisanych zostało 35,4 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR (w porównaniu do 2010 r. odnotowano spadek o 0,3%), które wyposażone były 57,0 tys. ciągników (wzrost o 3,0%). Ponad 30% gospodarstw posiadających ciągniki znajdowało się w grupie obszarowej od 1 do 5 ha UR, natomiast powyżej 10 ha liczba gospodarstw malała proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytków rolnych.

Tabl. 7. Ciągniki w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup obszarowych użytków rolnych

Grupy obszarowe użytków rolnych	2010	2013	2010	2013
	gospodarstwa z ciągnikami w tys.		liczba ciągników w tys. szt.	
O g ó ł e m	35,5	35,4	55,4	57,0
1 - 5 ha.....	11,0	11,2	12,1	12,2
5 - 10.....	9,8	9,5	12,3	12,0
10 - 15.....	5,3	4,7	8,0	7,7
15 - 20.....	2,6	2,6	4,6	4,8
20 - 50.....	4,4	4,5	9,5	10,4
50 ha i więcej	2,5	2,9	8,8	9,9

Liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw rolnych w 2013 r. wynosiła 161 szt. i było to mniej o 4 szt. w odniesieniu do 2010 r.

Struktura liczby ciągników w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według mocy silnika

Struktura gospodarstw rolnych uwzględniająca klasy mocy silnika posiadanych ciągników pokazuje, że największy stanowią ciągniki o mocy 40-60 kW oraz 25-40 kW i w porównaniu do 2010 r. było to odpowiednio o 5 p. proc więcej i 7,6 p. proc mniej. W ciągu 3 lat wzrósł udział ciągników o najwyższej mocy, tj. 100 kW i więcej o 2,6 p. proc.

Nawożenie mineralne

Badanie dostarczyło również informacji o liczbie gospodarstw rolnych stosujących nawozy mineralnych. Wyniki wykazały, że w roku gospodarczym 2012/2013 nawozy mineralne i wapniowe stosowało 42,3 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha (w 2010 r. – 43,3 tys.).

W roku gospodarczym 2012/2013 w województwie najczęściej gospodarstw stosowało nawozy azotowe i wieloskładnikowe, które stanowiły odpowiednio 94,7% i 34,8% gospodarstw stosujących nawozy mineralne i wapniowe.

Zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej wynosiło 162,8 kg (w 2010 r. – 150,8 kg).

Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Według wyników badań struktury gospodarstw rolnych w 2013 r. w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego dla grupy obszarów użytków rolnych powyżej 1 ha wystąpiła następująca struktura dochodów z tytułu:

- pracy najemnej (52,4%),
- emerytury i renty (24,5%),
- prowadzenia działalności gospodarczej (15,8%),
- innych źródeł niezarobkowych poza emeryturą lub rentą (4,2%).

W gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 ha UR główne źródło utrzymania (przekraczające 50% dochodów ogółem) najczęściej stanowiły: praca najemna – 32,9% (ogółu gospodarstw z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego), działalność rolnicza – 32,0%, emerytury i renty – 12,9% oraz działalność pozarolnicza – 9,3%.

Pracujący

Według wyników przeprowadzonego w 2013 r. badania struktury gospodarstw rolnych 130,6 tys. osób będących członkami gospodarstw domowych wykazywało pracę w gospodarstwach indywidualnych o areale powyżej 1 ha UR. Najwyższy odsetek pracujących (tj. 47,8%) odnotowano w grupie obszarowej 1-5 ha użytków rolnych, a najniższy odsetek (tj. 1,9%) stanowiły osoby pracujące w gospodarstwach największych o powierzchni ponad 100 ha użytków rolnych. Wśród pracujących członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego mężczyźni stanowili 54,9% osób świadczących pracę w gospodarstwach rolnych w ciągu roku. Użytkownicy tych gospodarstw stanowili 44,1% osób świadczących pracę w gospodarstwach rolnych w ciągu roku, współmałżonkowie 23,3%, a pozostali członkowie gospodarstw domowych 32,6%.

Tabl. 8. Członkowie gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie rolnym o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys.	w odsetkach	w tys.	w odsetkach	w tys.	w odsetkach
O g ó ł e m	130,6	100,0	71,6	100,0	59,0	100,0
Użytkownicy gospodarstw	57,5	44,1	39,6	55,3	18,0	30,4
Małżonkowie użytkowników	30,5	23,3	8,4	11,8	22,0	37,4
Pozostali członkowie rodziny	42,6	32,6	23,6	33,0	19,0	32,2

Województwo dolnośląskie wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha UR dominowały gospodarstwa prowadzone wyłącznie przez użytkownika i jego rodzinę. W efekcie 92,1% ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła rodzinna siła robocza (65,9 tys. z 71,5 tys. AWU pełnozatrudnionych).

Pracownicy najemni zatrudnieni w indywidualnych gospodarstwach rolnych o areale powyżej 1 ha UR na stałe (4,2 tys.) dominowali w dwóch grupach obszarowych, tj. 5-10 ha UR i 100 ha i więcej stanowiąc odpowiednio 61,3% oraz 17,1% pracowników najemnych ogółem.

Szczegółowe informacje będą dostępne w opracowaniu przedstawiającym wyniki BSGR „Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie dolnośląskim w 2013 r.”